

Žiga Brdnik

FILM V KOALICIJSKI POGODBI IN KAZINO V MULTIPLEKSU

Film se je končno znašel v koalicijski pogodbi! Saj ni res, pa je, da se veselimo že, ko nas politika sploh opazi, pa čeprav gre za pičla dva stavka, ki jih je mimogrede zapisala nova vladajoča slovenska koalicija: »Zagotovili bomo ustrezno raven in trajno stabilnost financiranja slovenskega filma v skladu z javnofinančnimi zmožnostmi ter posodobili organizacijo avdiovizualnega področja v smislu bolj neodvisnega delovanja.«

Glede na dosedanje izkušnje filmskega področja na Slovenskem bi bilo kakršnokoli prenapljeno veselje velika naivnost. V izogib temu se je treba ozreti navzven in navznoter. Da smo zadovoljni s takšnimi floskulami, kot sta »ustrezna raven« in »trajna stabilnost«, ki bi v delujoči demokratični družbi morali biti osnovna higiena, za zagotavljanje katere so nekateri dobro plačani, je pokazatelj alarmantne ponižnosti. Seveda je to boljše kot dve leti tlačenja pod škornjem liberalne, vedno manj prikrito totalitarne zdaj že nekdanje vlade, ki je film očitno želela uničiti, če si ga že ni mogla podrediti, a sme biti dovolj le za kratek vdih in počitek od alanfordovskih pogovorov z ministrom, ki sam sebe imenuje v tretji osebi, odločitve o financiranju filmskega področja pa medtem prepušča »policajem« in »voja-kom« z nespregledljivim avtoritarnim vzgibom. Če se teh floskul ne bo jasno specificiralo in oblikovalo ter pri tem novi oblasti strogo gledalo pod prste, če se filmska stroka ne bo samozavestno postavila zase, so gotovo obsojene na mrtvo črko na papirju.

Filmskim delavcem in delavkam bi že moralo postati jasno, da filmskega področja namesto njih ne bo uredil nihče, ne politiki s podcenjujočimi obljubami ne uradniki, ki jim napovedana neodvisnost delovanja prav tako ne diši. Oboji namreč odlično živijo od skregane, ponižane in kruhoborske scene, saj je njihova plača zagotovljena iz proračuna, medtem ko filmske ekipe čakajo na podcenjene honorarje in producenti zanje zastavljajo svoje hiše.

Hvalevredna enotnost zadnjih dveh let proti skupnemu sovražniku zato zdaj ne sme usahneti. Filmska scena je upravičeno lahko samozavestna, saj se število mednarodnih nagrad, koprodukcij in drugih uspehov kljub slabi situaciji množi. Slovenski film je znova na pomembni prelomnici, ki spominja na leto 2002, ko je nova, poosamosvojitvena generacija avtorjev in avtoric naredila prvi preboj, a žal tam prav zaradi pomanjkanja jasne (politične) vizije in enotnega pritiska iz filmskih vrst tudi ostala. Zdajšnja generacija filmark in filmarjev ne obeta nič manj kot takratna, zato bi od nove koalicije, ki je svojo kampanjo močno gradila na kulturnih temah, sodelovanju z nevladniki in svobodi, pričakovali mnogo več od napisanega.

Imenovanje Nine Ukmar, ki je uspešno vodila Art kino mrežo Slovenije in Kosovelov dom v Sežani, za vodjo kabineta ministrice za kulturo, je prvo konkretno dejanje, ki zbujajo upanje na boljše čase. Zdaj pa na delo. Namesto »ustrezne ravni« mora politika operirati s konkretnimi številkami in namesto »trajne stabilnosti« bi lahko končno že začela razmišljati o strateškem vlaganju in razvoju področja, ki poleg jasno izpričane duhovne in izobrazbene vrednosti vsak vloženi evro dokazano večkratno povrne v proračun: neposredno v obliki davkov, posredno pa v obliki spodbujanja tako opevanega sektorja turizma in gostinstva, ob tem pa tudi malih obrti, tehnologije in še česa drugega.

Da se dogajajo koprodukcije s filmskima velesilama Francijo in Italijo, da slovenske filme sofinancirajo Norvežani, Nemci in Čehi, da slovenski filmarji in filmarke snemajo v Hollywoodu in so povabljeni na rezidenco v Cannes, so izjemne prilagoditve, a preveč prepustene iznajdljivosti in genialnim prebliskom posameznikov. Teh bo ob pomanjkanju sistemske podpore prej ali slej zmanjkalo zaradi odhodov v druge sektorje ali tujino, kar se na žalost že dogaja: pri čemer od odhoda izrazito komercialno naravnane Okorna veliko bolj boli odhod filmskega *auteurja* Roka Bička. Da znajo v tujini bolje prepoznati in ceniti talent naših filmarjev, bi morale sprožiti alarme, ne pa da se jih dodatno šikanira s poceni nacionalističnimi litanijami – kot se je zgodilo Bičku ob sporni odločitvi direktorja RTV Slovenija, ki je filmu **Črna mati zemla** samovoljno odrezal sofinanciranje. In če smo že pri nacionalki, je ob vsej nujni podpori, ki jo trenutno potrebuje informativni program, treba raziskati dejstvo, kako je lahko prišlo do tega, da zaradi togosti postopkov, politično spornih odločitev in programske omejenosti nekateri filmarji in filmarke z največjo in najpomembnejšo javno avdiovizualno institucijo ne želijo več sodelovati.

Medtem ko se doma bje bitka za omejeno javnofinančno pogačo, se globalno dogajajo ogromni premiki v filmski industriji, kjer vedno večji del dobičkov s pretočnimi platformami posrkajo tehnološki veliki, filmska industrija pa se znova izrazito monopolizira: veliki studii so z odprtjem svojih platform, platforme pa z odprtjem svojih studiev enostavno preskočili vmesni člen distribucije in prikazovanja. Ob tem, da kljub evropski direktivi tega področja nismo še niti približno pravično uredili v prid filmarjem in filmarkam ter gledalcem in gledalkam, se bistveno oži tudi manevrski prostor velikih komercialnih prikazovalcev oziroma multiplexov, ki se rešujejo z vedno bolj divjimi in škodljivimi idejami – potem ko so že krepko izčrpali tranzicijsko kinematografsko nepremičninsko razprodajo. Tako je Maribox, naslednik mariborskega Koloseja, na Mestno občino Maribor lansiral turbokapitalistično idejo, da bi kar v multiplexu blizu mestnega središča odprl kazino.

Mariborski mestni svetniki, ki so glasovali o soglasju, so dobili gradivo le en dan pred sejo, razpravljali pičlih 23 minut in nato predlog večinsko podprli. S tem so pokazali, da akutnosti situacije enostavno niso kos, ali pa da so popolnoma ignorantski do filmskega občinstva, posebej mladih. Ti so namreč še vedno glavna ciljna publika multiplexov in to, da jim zdaj poleg sladkih pijač, hitre hrane in velikokrat poneumljajočih vsebin želijo podtakniti še igralne avtomate, je čisto nova raven izkoriščanja. Če bo država podala soglasje in bodo v multiplexu res odprli kazino, bo to novo podcenjevanje filmske kulture in parazitiranje na eni najbolj ranljivih populacij. Vprašanja, ki se ob tem odpirata, sta vsaj dve. Kje je meja brezsrčne komercializacije in kapitalizacije filmskega prostora? Vsak sam pri sebi in vsi skupaj – od filmskih producentov in ustvarjalcev do distributerjev, kritikov in financerjev – pa se moramo vprašati, koliko je pri tem sploh še etično sodelovati.